

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра наук про здоров'я**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету здоров'я
та фізичного виховання

 Едуард СИВОХОП

« 30 » серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»**

Рівень вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Клінічна психологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** освітньої програми «Клінічна психологія».

Розробник: Аліна ШАШЕНКОВА, кандидат психол. наук, старший викладач кафедри наук про здоров'я

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я протокол № 18 від «30» грудня 2025 р.

В.о. завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання протокол № 12 від «30» грудня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4-й	4-й
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 2,7	8-й	8-й
	Лекції:	
	24 год.	8 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	4 год.
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	46 год.	78 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» є підготовка фахівців спеціальності 053 «Психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки «Клінічна психологія»: сформувати у студентів цілісне розуміння сім'ї як соціально-психологічного феномену, її структури, функцій, динаміки розвитку та кризових станів. Ознайомити з психологічними аспектами шлюбу, батьківства, міжособистісних стосунків у сім'ї та впливом сім'ї на розвиток особистості дитини. Розвинути професійні компетенції з діагностики, профілактики та психологічної допомоги сім'ям у різних життєвих ситуаціях, включаючи кризові та дисфункціональні стани.

Основними задачами дисципліни є: розкрити сутність сім'ї як соціально-психологічної системи, її основні функції та значення в житті людини; проаналізувати психологічну природу шлюбу, етапи формування та динаміку подружніх стосунків, компоненти взаємодії подружжя; вивчити роль сім'ї у формуванні особистості дитини, зокрема через батьківські ролі, взаємини між сиблінгами та міжпоколіннєву взаємодію; ознайомити з психологією сімейних криз, процесами розпаду та дестабілізації сімейних стосунків; вивчити особливості дисфункціональних сімей, фактори, що сприяють їх виникненню та збереженню; розвинути навички діагностики сімейних проблем і криз, а також методів профілактики, психологічного консультування, корекції та терапії сімейних стосунків; формувати професійні компетенції, необхідні для ефективної роботи з сім'ями у різних соціально-психологічних контекстах.

Відповідно до застосовування психологічних знань у практичних ситуаціях освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у таких компетентностей:

Загальні:

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

СК 1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2 Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4 Здатність самостійно збирати та критично

опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5 Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 8 Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК 9 Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК 10 Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 12 Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога.

СК 14 Розуміння принципів та вміння комплексно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції, психореабілітації та психопрофілактики.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК17 Вступ до спеціальності, ОК21 Психологія розвитку та вікова психологія, ОК24 Практикум із психологічного консультування, ОК31 Соціальна психологія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», вивчення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР4
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР5
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПР8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР9
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	ПР10
Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.	ПР11
Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог співрозмовника.	ПР12
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.	ПР13
Відповідально ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПР15
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПР17
Володіти методами діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.	ПР19
Розробляти психокорекційну програму (індивідуальну та групову), оцінювати ефективність психокорекційних заходів.	ПР20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психологія сім'ї»

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища в сімейному контексті, ідентифікувати психологічні проблеми сімейних стосунків і пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку, динаміки і функціонування психічних явищ у сімейних системах, включно з міжособистісними, міжпоколінськими відносинами та подружніми взаємодіями.	ПР2
Здійснювати пошук і критичний аналіз інформації про психологію сім'ї з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань, пов'язаних із сімейною психологією.	ПР3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки на основі аналізу літературних джерел та результатів власних досліджень у сфері сімейної психології.	ПР4
Обирати та застосовувати валідні та надійні психодіагностичні методики (тести, опитувальники, проєктивні техніки) для дослідження сімейних систем, подружніх стосунків та особистості членів сім'ї. Інтерпретувати результати психодіагностики в сімейному контексті та формувати рекомендації щодо психологічної допомоги.	ПР5
Презентувати результати досліджень і консультувань сімей усно та письмово для фахівців і нефхівців, адаптуючи стиль спілкування до аудиторії.	ПР8
Розробляти власні способи вирішення психологічних задач, що виникають у роботі з сім'ями, обґрунтовувати та аргументувати професійні рішення.	ПР9
Формулювати думку логічно і доступно, ефективно дискутувати та відстоювати власну позицію з урахуванням культуральних та індивідуальних особливостей сімейних клієнтів.	ПР10
Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки сімейного запиту, вікових та індивідуальних особливостей членів сім'ї, забезпечувати ефективність психологічної допомоги.	ПР11
Розробляти і реалізовувати програми психопрофілактики та просвітницьких заходів для сімей, використовуючи різні форми (лекції, бесіди, тренінги, ігри, круглі столи).	ПР12
Встановлювати ефективну комунікацію з різними членами сім'ї, проявляти толерантність та повагу до культурних, гендерних, вікових особливостей.	ПР13
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку в галузі сімейної психології.	ПР15
Дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога при роботі з сім'ями.	ПР16
Демонструвати соціально відповідальну і гуманістичну позицію у професійній та громадській діяльності, сприяти демократичним цінностям у сімейних відносинах.	ПР17
Володіти методами комплексної діагностики психічних процесів, станів та властивостей особистості у контексті сімейної психології, інтерпретувати отримані дані з урахуванням сімейної системи.	ПР19
Розробляти індивідуальні та групові психокорекційні програми, спрямовані на покращення сімейних стосунків, подолання криз та дисфункцій, оцінювати ефективність заходів у роботі з сім'ями.	ПР20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- самостійна робота студента
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування, тестовий контроль (I-II рівня) (письмовий та онлайн), вирішення типових практичних завдань.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота (теоретичні питання, тестові та практичні завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
Змістовий модуль 1							50	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	CP	100	
4	8	8	4	4	7	15		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Презентація результатів дослідження	18	30
1.1. Творча робота	5	10
1.2. Підготовка доповідей та презентацій	2	6
1.3. Проективна робота	6	12
1.4 Підготовка відеофрагментів	1	3
1.5. Аналітична робота	4	4
2. Самостійна робота (виконання завдань): презентація результатів виконаних завдань; укладання схем/порівняльних таблиць тощо.		15
3. Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

* розраховується як середній бал

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 1 модульна контрольна робота (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з тестових завдань, термінологічного диктанту, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів та результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР. До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компоненту МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 20 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 2 проблемні питання практичного змісту. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – по 5 балів кожне, за 2 проблемні питання практичного змісту – 5 балів кожне.

Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти модульний контроль знань у визначений кафедрою термін.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота: - тестові завдання (20 тестових питань, за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 20
- термінологічний диктант (10 термінів за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 - 10
- 2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 5 балів)	0 - 10
- 2 практичних завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 5 балів)	0 - 10

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Самостійна робота передбачає виконання індивідуальних проектів у «**Робочому зошиті для самостійних робіт**» з «**Психологія сім'ї**» (в електронній формі чи письмово).

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді іспиту в кінці семестру і дає можливість визначити прикінцевий рівень і якість засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений». Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою. За наявності бажання підвищити рейтинг студент складає іспит. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на екзамені, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Психологія сім'ї: теоретичні та прикладні аспекти

Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен.

Тема 2. Психологічна сутність шлюбу: формування та динаміка подружньої пари, компоненти взаємодії подружжя (4 год).

Тема 3. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини. Психологія батьківства та ролі матері і батька, відносини між сиблінгами. Взаємодія поколінь у сім'ї (6 год).

Тема 4. Психологія сімейної кризи. Процеси розпаду і дестабілізації сімейних відносин.

Тема 5. Дисфункціональні сім'ї (4 год).

Тема 6. Психологічна допомога сім'ї: профілактика, діагностика, консультування, корекція, терапія (6 год).

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
8-й семестр				8-й семестр				
Модуль 1. Психологія сім'ї: теоретичні та прикладні аспекти								
Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен.	9	2	2	5	14	1		13
Тема 2. Психологічна сутність шлюбу: формування та динаміка подружньої пари, компоненти взаємодії подружжя.	16	4	4	8	15	1	1	13
Тема 3. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини. Психологія батьківства та ролі матері і батька, відносини між сиблінгами. Взаємодія поколінь у сім'ї.	20	6	4	10	16	2	1	13
Тема 4. Психологія сімейної кризи. Процеси розпаду і дестабілізації сімейних відносин.	9	2	2	5	14	1		13
Тема 5. Дисфункціональні сім'ї.	14	4	2	8	15	1	1	13
Тема 6. Психологічна допомога сім'ї: профілактика, діагностика, консультування, корекція, терапія.	20	6	4	10	16	2	1	13
Модульна контрольна робота	2		2					
Разом за модуль	90	24	20	46	90	8	4	78
Екзамен	2		2		2			
Разом за семестр	90	24	20	46	90	8	4	78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен.	2	
2.	Тема 2. Психологічна сутність шлюбу: формування та динаміка подружньої пари, компоненти взаємодії подружжя.	4	1
3.	Тема 3. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини. Психологія батьківства та ролі матері і батька, відносини між сиблінгами. Взаємодія поколінь у сім'ї.	4	1
4.	Тема 4. Психологія сімейної кризи. Процеси розпаду і дестабілізації сімейних відносин.	2	
5.	Тема 5. Дисфункціональні сім'ї.	2	1
6.	Тема 6. Психологічна допомога сім'ї: профілактика, діагностика, консультування, корекція, терапія.	4	1
	МКР	2	
	Разом	20	4

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	Д ф.н.	З ф.н.
Модуль 1. Психологія сім'ї: теоретичні та прикладні аспекти		
<p>Тема 1. Сім'я як сфера психологічного вивчення.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Зробіть порівняльний аналіз понять «сім'я», «шлюб», «родина», «батьківство» з психологічної точки зору. 2. Які сучасні виклики найбільше загрожують інституту сім'ї? 3. Поясніть взаємозв'язок сім'ї з іншими соціальними інститутами (освіта, релігія, держава).</p> <p>Практичні завдання: Створіть психологічний портрет ідеальної (на вашу думку) сім'ї. Чи є модель «ідеальної сім'ї» універсальною для всіх культур? (з прикладами). Створіть мапу сімейних ролей: хто за що відповідає, як це впливає на стосунки, що буває, коли хтось не виконує свою роль.</p>	5	13
<p>Тема 2. Психологія шлюбу.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Дайте визначення поняття «шлюб» з позицій психології та відобразіть його відмінність від поняття «співжиття», «партнерство». 2. Опишіть психологічні умови ефективного комунікації у шлюбі. 3. Порівняйте традиційні та сучасні моделі шлюбу. 4. Складіть порівняльну таблицю «Очікування чоловіка і жінки від шлюбу» на основі сучасних досліджень. 5. Проаналізуйте вплив індивідуальних психологічних особливостей подружжя на якість шлюбу. 6. Складіть рекомендації для молодої пари щодо формування успішного партнерського спілкування.</p> <p>Практичні завдання: 1. Підготуйте доповідь та презентацію про уявлення про шлюб в різних країнах, порівняйте з Україною. Створіть інфографіку, яка відображає головні чинники довготривалих щасливих стосунків. 2. Проаналізуйте професійні блоги сімейних психологів: що вони радять молодим парам? Зробіть добірку корисних порад із психологічним обґрунтуванням. Складіть добірку фраз «10 фраз, що руйнують шлюб» та «10 фраз, які підтримують стосунки».</p>	8	13
<p>Тема 3. Психологія сімейного виховання.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Опишіть психологічні ролі матері і батька: які функції виконує кожен з них у вихованні, з урахуванням біологічних, емоційних та соціальних аспектів. 2. Розгляньте, як відсутність одного з батьків (мама чи тата) змінює сімейну динаміку і впливає на дитину. 3. Оцініть роль бабусі, дідуся та інших членів старшого покоління у вихованні дитини. 4. Проаналізуйте вплив порядку народження дитини (перший, середній, молодший) на її особистісні риси та роль у сім'ї. 5. Складіть рекомендації для батьків щодо формування позитивних відносин між сиблінгами. 6. Опишіть психологічні особливості та потреби дітей на різних етапах розвитку і як сім'я забезпечує їх задоволення. 7. Поміркуйте, як можна поєднати традиційні і сучасні підходи до виховання у сім'ї. 8. Поміркуйте, як сучасні виклики (робота, технології, мобільність) впливають на роль сім'ї у розвитку дитини.</p> <p>Практичне завдання: 1. Підготуйте доповідь та презентацію про уявлення про виховання дітей в різних країнах, порівняйте з Україною. Проаналізуйте професійні блоги дитячих психологів: що вони радять стосовно виховання дітей? 2. Складіть покроковий план дій для батьків при появі нового сибліга, щоб допомогти старшій дитині адаптуватися. Створіть проект «Мости між поколіннями»: ідеї для об'єднання старшого і молодшого поколінь через спільні справи.</p>	10	13
<p>Тема 4. Психологія родинних криз.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Опишіть типові ознаки, які свідчать про початок розпаду сім'ї. 2. Дослідіть вплив соціально-економічних факторів на стабільність сімейних</p>	5	13

<p>відносин. 3. Складіть список ресурсів (організації, книги, онлайн-платформи), які можуть допомогти сім'ям у кризі.</p> <p>Практичне заняття: Підберіть відеофрагмент, в якому демонструється епізод сімейної кризи. Проаналізуйте фрагмент з психологічної точки зору, надайте рекомендації з стабілізації сімейної ситуації. Створіть рекомендації для батьків щодо підтримки дітей під час розлучення або інших кризових змін.</p>		
<p>Тема 5. Психологія дисфункціональних сімей.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Складіть рекомендації для педагогів та психологів, як працювати з дітьми з дисфункціональних сімей. 2. Дослідіть соціальні та культурні чинники, які сприяють формуванню дисфункціональних сімейних систем у різних регіонах. 3. Складіть перелік кризових ситуацій, які найчастіше спричиняють дисфункції у сім'ї, і опишіть методи їх профілактики. 4. Опиши, як дисфункція у сім'ї впливає на формування моделей близьких стосунків у дорослому віці. 5. Розроби серію питань для інтерв'ю з членом дисфункціональної сім'ї. 6. Опишіть, які психічні наслідки можуть мати члени дисфункціональних сімей.</p> <p>Практичне заняття: Складіть план індивідуальної психокорекції для дитини з дисфункціональної сім'ї. Розробіть концепцію соціального проекту для підтримки дисфункціональних сімей у громаді.</p>	8	13
<p>Тема 6. Психологічна допомога сім'ї.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Поясніть особливості сімейної терапії у порівнянні з індивідуальною психотерапією. 2. Визначте етичні аспекти і принципи роботи психолога з сім'ями. 3. Визначте особливості роботи з різними типами сімей: молодими, багатодітними, багатопокілними. 4. Розгляньте поняття «сімейна резильєнтність» і її роль у профілактиці криз. 5. Проаналізуйте роль психологічної освіти сім'ї у запобіганні повторним кризам. 6. Визначте особливості психокорекції сімей з дітьми з особливими потребами. 7. Оцініть фактори, що впливають на мотивацію сімей до звернення за психологічною допомогою. 8. Вивчіть статистичні дані про поширеність сімейних конфліктів і їх наслідків. 9. Проаналізуйте роль мультидисциплінарної команди у наданні комплексної підтримки сім'ям.</p> <p>Практичні завдання: 1. Розробіть програму профілактики сімейних криз в родині. Розробіть програму діагностики сімейних стосунків. 2. Розробіть програму корекції сімейних конфліктів. Складіть генограму власної сім'ї (3 покоління). Проаналізуйте виявлені закономірності. Напишіть висновки щодо сімейної динаміки</p>	10	13
Разом	46	78

*Примітка. Самостійна робота виконується студентом згідно визначених завдань у Робочому зошиті з навчальної дисципліни

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» та інші.

Методи навчання

1. Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Психологія сім'ї»:

- навчальні заняття
- самостійна робота студентів
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

2. Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичне заняття
- екзамен.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «**Психологія сім'ї**» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми. В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.)
- проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи - коли викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування підпроблем.

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

- 1) *за типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний
- 2) *за основними етапами процесу*: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка
- 3) *за системним підходом*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль
- 4) *за джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація
- 5) *за рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї : курс лекцій. Київ : МАУП, 2001. 96 с.
2. Корольчук М. С. Психологія сімейних взаємин. Київ : Ніка-центр, 2011. 296 с.
3. Лефтеров В. О., Цільмак О. М. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі. Ліра До, 2020. 266 с.
4. Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін. Психологія сім'ї. Суми: ВТД "Університетська книга", 2021. 239 с.
5. Помиткіна Л. В. Психологія сім'ї: навчальний посібник. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 270 с.
6. Психологія сім'ї : конспект лекцій / І. М. Ушакова. Харків : Національний університет цивільного захисту України, 2017. 83 с.
7. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навчальний посібник. / О. А. Столярчук. Кременчук: ІІІ Щербатих О. В., 2015. 136 с.
8. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї : навчальний посібник / Раїса Петрівна Федоренко. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 364 с.
9. Шиделко А. В. Етика і психологія сімейного життя : навчально-методичний посібник (для ПТНЗ). Львів, 2009. 132 с.

Допоміжна література:

10. Максимова Н. Ю. Сімейне консультування: навч. посіб. / Н. Ю. Максимова. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 304 с.

11. Мілютіна К. Психологія сім'ї. Техніки раціонально-інтуїтивної психокорекції родини. К.: Главник, 2007. 144 с.

12. Кляпець О. Я. Психологічні чинники вибору молодою людиною цивільного шлюбу: дис... канд. психол. наук: 19.00.05. Інститут соціальної та політичної психології АПН України. К., 2004. 178 с.

13. Мушкевич М. І., Федоренко Р. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Ф 33 Психологія молоді сім'ї [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 235 с.

14. Характеристики психології сім'ї : підручник. Університетська книга. 2018 р., 282 с.

15. Холмогорова А. Б. Сімейні фактори депресії / А. Б. Холмогорова [та ін.] // Питання психології. – 2005. – № 6. – С. 63–71.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

16. Наукова бібліотека (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>).

17. Сайт е-навчання (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/login/index.php>).

18. е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)